

Секція: Банківська справа

Гузь М.М.

*к.е.н., старший викладач кафедри
теоретичної і прикладної економіки
ДВНЗ «УАБС НБУ», м. Суми, України*

ДИНАМІКА ЗОВНІШНЬОГО БОРГУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Ураховуючи стрімке зростання курсу валют протягом першого кварталу 2014 року (майже на 22%) та загальну поточну ситуацію, яка склалася на валютному ринку, питання управління зовнішнім боргом України набуває додаткової актуальності. Разом з тим, нарощування валового зовнішнього боргу супроводжується значними фінансовими ризиками, втратою довіри кредиторів, зниженням інвестиційної привабливості країни, що обмежує доступ до зовнішніх джерел фінансування.

В цілому за підсумками 2013 року валовий зовнішній борг України зріс на 5,5% проти \$135, 65 млрд. роком раніше.

Валовий зовнішній борг включає в себе державний зовнішній борг (уряду та Нацбанку) і недержавний (банків, національних та акціонерних компаній, у тому числі нафтових компаній).

Протягом 2013 р. борги банківського сектору збільшилися на 6,42% - до \$22,6 млрд. Оскільки зовнішні кредити банківського сектору повністю сформовані в іноземних валютах, здебільшого в доларах США, необхідність погашати зовнішні кредити призводить до різкого попиту на іноземну валюту, подальшого зниження курсу гривні та остаточної розбалансованості фінансових ринків.

Незважаючи на те, що валовий зовнішній борг держави протягом останніх п'яти років зростає, частка банківських боргів в його структурі зменшилася на 23%, це пов'язано в першу чергу зі значним нарощуванням обсягів зовнішніх зобов'язань реального сектору економіки.

Структура та динаміка валового зовнішнього боргу українських банків наведену у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка зовнішніх зобов'язань банківського сектору України [1]

Показники	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Загальний борг банків	30949	39471	30861	28119	25198	21553	22555
<i>Короткострокові борги</i>	<i>11723</i>	<i>9377</i>	<i>4731</i>	<i>4508</i>	<i>5786</i>	<i>4263</i>	<i>5438</i>
Інструменти грошового ринку	0	0	0	0	0	0	0
Кредити	9815	7850	2939	2773	3610	2648	3654
Валюта і депозити	1908	1480	1683	1662	2173	1612	1778
Інші боргові зобов'язання	0	47	109	73	3	3	6
<i>Довгострокові борги</i>	<i>19226</i>	<i>30094</i>	<i>26130</i>	<i>23611</i>	<i>19412</i>	<i>17290</i>	<i>17117</i>
Облігації та інші боргові цінні папери	6998	6124	4908	4672	3648	3301	5082
Кредити	10633	19157	17634	16586	13198	11466	9629
Валюта і депозити	1595	4813	3588	2353	2566	2523	2406

У 2013 року зафіксовано зростання зовнішніх зобов'язань банківського сектору на 1 млрд. \$, що становить 12,4% від ВВП. У першому кварталі 2013 року борг зріс на 325 млн. \$, наступні два квартали сума зменшилася на 685 млн. \$, а протягом четвертого – борг зріс на 1362 млн. \$. Основними чинниками такої динаміки заборгованості є: збільшення зобов'язань за борговими цінними паперами в результаті розміщення єврооблігацій на початку року та купівлі нерезидентами внутрішніх облігацій банків; залучення короткострокових кредитів наприкінці року; зменшення заборгованості банків за довгостроковими кредитами перед нерезидентами. Зокрема, майбутні виплати банківського сектору зросли до 14,5 млрд. \$ переважно через збільшення обсягів планового погашення за короткостроковими кредитами та виплат за облігаціями.

На сьогоднішній день, довгострокові зовнішні банківські позики складають майже 70% в загальній структурі боргу, що є позитивним явищем та свідчить про низькі ризики погіршення валютної ліквідності банків.

Стабільність фінансової системи держави є необхідною умовою для ведення ефективної боргової політики банків. До основних перешкод стабільності відносяться: перманентно зростаючий валовий зовнішній борг; недосконалий механізм реструктуризації боргу і його обслуговування; відсутність попиту зовнішніх інвесторів на акції українських банків; стійкий дефіцит платіжного балансу України; обмежені можливості використання золотовалютних резервів НБУ внаслідок їх стрімкого зменшення та обмежень, накладених МВФ; зростаючий курс долара та євро, в яких сформована більшість зовнішніх кредитів українських банків тощо.

Отже, з метою ефективного управління зовнішнім боргом банків доцільними вважаються наступні дії: стимулювання розвитку внутрішнього фінансового ринку на основі підтримки розвитку небанківських фінансових посередників та розвитку внутрішнього фондового ринку як джерела фінансування; стимулювання довгострокових заощаджень населення в національній валюті; диверсифікація джерел залучення банками коштів та ініціювання процесу реструктуризації зовнішніх боргів банків; створення сприятливих умов для розміщення єврооблігацій та інших боргових паперів; встановлення граничного розміру зовнішнього боргу банку відповідно до його активів; регулювання та контроль цільового використання запозичених коштів, а також запровадження системи управління, спрямованої на попередження ризиків та створення банківських фінансових резервів.

Список літератури:

1. Сайт Національного банку України. Зовнішній борг. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44466.